

„TISZTA ÁZSIA!”

■ Pekingben hajnali négykor szól szobánkban az ébresztő, hogy már öt óra előtt ki tudjunk jelentkezni a szállóból. A foglalót, amit itteni szokás szerint bejelentkezéskor kellett befizetnünk, pillanatok alatt visszautalták bankszámlánkra. A bőséges reggelit már előző este megkaptuk nejlonzacskóban, amiből most néhány dolgot vissza is adunk a recepciónál, mert nincs értelme kivinni a repülőtérré. Ott nem tudjuk megenni. Észet feleséggel és a többi, szintén észet útitársunkkal öten két taxit rendeltünk, melyek most időben megérkeznek, bár csomagtartóik már a mi csomagjaink nélkül is félig tele vannak. A probléma megoldódik, egyik bőröndünk a vezető melletti ülésen utazik. A transzferre egy órát szántunk, mert kínai vendéglátóink ezt tanácsolták. A város 5-kor még csendes, de egy 21 milliós megapoliszban ilyenkor is van már forgalom. A központban fekvő egyetemi negyedből mégis öt perc alatt kiérünk a kétszer három sávú gyorsforgalmi útra, ahol már százal-százhuszszal száguldunk tovább. Csak nehogy valamilyen dugóba kerüljünk! – aggódom. Erre az úton azonnal feltűnik egy rendőr, s lassításra int. Talán épp az út lezárására készül, mert jobbról az út szélén, kerékkel mifelénk egy teherautó fekszik az oldalán. Nyugtalanító látvány... Az út ugyan még üres, de ha a forgalmat leállítják, pillanatok alatt összetorlódnak az autók. A rendőr mutatja, hogy mehetünk tovább. Már közelítünk a reptérhez, mikor eszembe jut, hogy kellene még egy szíj az egyik bőröndünkre. Át kellene kötni, nehogy kinyíljon, amikor az átszálláskor egyik furgonról a másikra dobálják. Hátha találunk a reptéren egy boltot, ahol ilyesmit is árusítanak, ha ugyan reggel fél hatkor bármit is nyitva találunk... A repülőtérré fél órával korábban érünk ki, mint ahogy számoltuk. Kifizetjük a taxit. Kiderül, hogy a felét fizetjük a megbeszélt összegnek, mert azt két taxira kalkulálták, mi pedig külön-külön gondoltuk. Borraivaló nem létezik...

Alig szállunk ki a taxiból, amikor egy táskás asszony lép hozzánk, és a koffer átkötésére szolgáló szíjat (?) kínál vásárlásra. Veszünk. Naná (!), kettőt is, mert ráadásul egyik útitársunknak is pont erre van szüksége. Darabja 10 jüan, vagyis másfél euró. Biztos, neki is megéri, de lássuk be, az ár megfizethető.

A reptéren eligazítanak, hogy előbb a biztonsági és útlelvizsgálatra kell jelentkezni, és csak utána következik majd a becsekkolás. Átesünk a vizsgálaton. Az eljárás néha talán egy picit katonás, de korrekt és barátságos. Fennakadás nincs. Belül elegáns üzletek, izléses és színvonalas szuvenírek, barátságos, segítőkész, mosolygó eladók. „Tiszta Amerika!” – gondolom, mert aki, mint én is, még a szocializmusban nőtt föl, nem tud már az ilyen közhelyektől szabadulni.

A gép pontosan indul. Néhány perccel a felszállás után a pilóta örömmel közli, hogy most repülünk át a kínai nagy fal fölött, így legalább én is láthatom egy pillanatra a nevezetes fal hegygerinceken át húzódó cikcakkos fehér vonalát. Aztán kisvártatva a sárgás-barnás-fehéres szín uralkodik el a tájon. Ameddig csak a szem 10 km magasságból ellát, a Góbi és a Takla-Makán sivatag nyújtózik. „Ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj” – jutnak eszembe Radnóti szavai...

A sivatag után szinte egész Eurázsia fölött borult az ég, felülnézetből persze napsütéses, de akkor is felhős. Nicsak! Szinte hajszálla az észet nagyapám tanyája fölött húz el a gép. Az előttem lévő ülés hátoldalába beépített képernyőn pontosan követni tudom a repülőnk útvonalát. Ekkor a Balti-tenger keleti partján egy pillanatra felszakadozik a felhőzet, s lenézve felismerem a tanyánkhoz legközelebb eső tengeröböl körvonalait.

Párizson (?) keresztül utazunk vissza Észtországba, mert így olcsóbb, pedig az út legalább négyezer kilométerrel hosszabb (!), és a távoli átszállással majd egy

teljes napot veszítünk... Párizsba idő előtt érkezünk. Úgy látszik, besegített a hátszél. Már várjuk a kiszállási jelzést, de a gép valami miatt a kaszáló vagy pontosabban fogalmazva a gyeprü szélén vesztegel. A fűvön egy rózsaszínre festett műanyag tehen is legelészik, de a szegény, jámbor süket nyulakat nem látjuk. A pilóta udvariasan megköszöni, hogy a repülésre az ő légitársaságukat választottuk, de utána zavarodottan szabadkozik. A légikikötőt továbbra sem tudjuk megközelíteni. A késlekedés okára nem derül fény. Nekünk aztán igazán nem sürgős, legalább így is telik az idő! Van még hat óránk az átszállásig... A gép újra megindul, áthajt egy hídon, azután újra megáll. Ha az ember már tíz órát repült, az a néhány perc már végképp nem számít. Végül közel egy óra huzavona után révbe érünk az E-terminálba. Mivel mi a D-ről indulunk tovább, örülünk, hogy nem kell majd sokat keresgelnünk. Követjük a Tranzit-feliratot, nehogy véletlenül biztonsági vizsgálatba botoljunk. Nem mintha félnivalónk lenne, a lekiismeretünk tiszta, mert minket Pekingben már tüzetesen átvizsgáltak. Hoppá! De hát nem botlottunk bele mégiscsak?! Márpedig ha a D-be akarunk eljutni, ezt nem tudjuk elkerülni. Kézitáskák, tablet, telefon, nadrárszj, személyi, beszállókártya – még jó hogy Pekingben előre megkaptuk. A nyakából is tegye ide azt a kis erszényt! – mutatja a hivatalnok. Az utolsó pillanatban eszembe jut a kis egydecis műanyagdobozos ivóvíz, amit az előző gépből hoztam magammal. Kiteszem a dobozba, de az ellenőr csak legyint: viheti! Végre túl vagyunk az ellenőrzésen, most már nyugodtan körülnézhetünk. A biztonság kedvéért mégis látni szeretnénk, hol is az a D-terminál. Az útbaigazító feliratok, melyeket Ariadne fonalaként követünk, meglepetésünkre zsákutcába torkollanak. Repülő helyett csak autóbusz-emblémát találunk, mintha buszpályaudvarra érteztünk volna. Beletelik egy kis időbe, mire leesik a tantusz: a reptér D-jelzésű szárnyába csak autóbusszal juthatunk tovább. A D-épület persze a legutolsó megálló, de sebj, ezzel is telik az idő! Még talán a környékből is látunk valamit! Ez a vágy azonban hiú reménynek bizonyul... Csak az tűnik föl, hogy a látóhatár szélén valami ég, és okádja a füstöt fölfelé. Mintha csak gomolygó fellegeteket eregetne, melyek fönt csoportokba verődve békésen sütkeznek Gallia ősziében bársonyos napfényében. A busz közben egyre szakadtabb, lerobbantabb reptéri dokkok mellett halad el, míg végre célhoz nem érünk. Megkönnyebbülten ülünk le egy félreeső sarokban. Innen elég, ha néhány perccel a beszállás előtt sétálunk ki a kapuhoz. A beszállás megkezdése előtt egy órával társaink izgatottan telefonálnak: „Gyertek gyorsan, a kapu előtt még egy biztonsági ellenőrzés van, és nagyon hosszú a sor!” Erre nekiiramodunk, s látjuk, hogy a biztonsági ellenőrzésre felállított kapuk előtti csarnokban, mint valami labirintusban, már valóban ott kígyózik az összetorlódt tömeg. Farka egészen a sarok mögé ér. Mi is ott kezdjük a sorbanállást. A sor kezdetben nyugodtan halad. Látszólag minden rendben, de a labirintusban a hangulat már fojtott, szinte pánikszerű. Ez a várakozás mindenkét felidegesít. Az egész jelenet egy felbolygatott hangyabolyra emlékeztet. Mint amikor valaki kiadja a parancsot, hogy a problémát meg kell oldani, csak azt felejteti el hozzáfűzni, mi is az a probléma. Mindenki fokozott igyekezettel sűrög-forog, hangoskodik, hogy a fölöttesek lássák, ők bizony teszik a dolgukat. Minotaurusz pedig a homályban gúnyosan mosolyog...

Végül aztán ezen az ellenőrzésen is átesünk. Most látjuk, hogy csupán pár méterre vagyunk attól a helytől, ahol korábban üldögéltünk, csak most az üvegfal túloldalon. Mégis megkönnyebbülten nyugtázzuk: van még mindig vagy fél óránk. Most még el lehetne menni a boltokba körülnézni, de már semmi kedvem hozzá. Pedig öt évvel ezelőtt ilyenkor még beültem a párizsi repülőtér egyik kis éttermébe. Nem is annyira azért, hogy a francia konyha zamatait és a felszolgálat könnyed eleganciáját élvezhessem, bár ez sem elhanyagolható. Inkább azért, hogy elutazás előtt megpróbáljam még egyszer átélni, megtapasztalni az értelem számára teljességgel megragadhatatlan és szavakban ki nem fejezhető francia génusz, a franci-

ás életérzés esszenciáját. Most biztosan zavarná e próbálkozásomat a folyton-folyvást megszólaló hangosbemondó. Nem is önmagában a hangosbemondóval van a baj, mert ez a dolga, hanem a tónusával és a stílusával. Emlékezetemben felrémlelenek a régi francia vasútállomások, amikor az állomásfőnök olyan hanghordozással mondta be a vonat indulását, mintha magának De Gaulle tábornoknak – mellesleg a reptér névadójának – a párizsi bevonulásáról tájékoztatna bennünket. Micsoda pátosz, micsoda büszkeség! De hol van már ez a hangsúlyozás, ez a méltóság? A mostani reptéri hang inkább a MÁV egykori külvárosi pályaudvarának bemondóját idézi, aki a lármától és a visszhangtól a saját szavát se hallja, ezért tölcserhangján még hangosabban hadarja: „A szerelvény a külső negyedik vágányról azonnal kitol, a pálya mellett tessék vigyázni!”

Ugyan mi jelentősége van ennek, hiszen teljesen mindegy, mit és hogyan karattyolnak a hangosbemondón, hiszen a kutya se hallgatja! – vághatja rá erre a szkeptikus.

Nekem azonban erről a rendszerváltoztató kelet-európai értelmiség egyik legmarkánsabb, legkarizmatikusabb vezetőjének, Lennart Meri észt elnöknek (1992–2001) az a sajtótájékoztatója jut az eszembe, melyet valamikor a '90-es években a tallinni repülőtér renoválatlan WC-jében tartott. Ezzel a szokatlan helyszínnel akarta a közvélemény figyelmét felhívni arra, hogy a légikikötő az ország kapuja és névjegye is egyben. Ezáltal ott minden fokozott jelentőséggel bír, ami mindenkire nagy felelősséget is ró.

Egyszerre csak valahonnan zongoraszó hallatszik. Valamelyik sarokban egy önkéntes békebeli kávéházi zenét játszik. A számok végén az emberek megtapsolják a zongoristát. A zene kellemes. Az élő zene ötletként is jó, a feszültséget próbálja oldani. Az én fülemben azonban fals hangok vegyülnek a zenébe. Nem a dalamba, hanem az összképbe, amit egyszerre érzékelünk a zenével. A zongora felé tekintve belóg a képbe egy szemétkosár, melynek a tetején félméteres gúla tornyosodik az eldobott poharakból és flakonokból. Mellette is kupacban áll a szemét: „Tiszta Ázsia!” – mondanám, ha nem épp onnan jönnék... Meg különben is igazságtalan vagyok: Franciaország mindennek ellenére mégiscsak Európa egyik gyöngyszeme. Ha nem lenne, ki kellene találnunk, mert Európa általunk ismert és szeretett kultúrája nélküle hézagos maradna.

Van azonban még valami, ami az elején fel sem tűnik, ami csak lassan kúszik éber tudatunk felszínére. Mintha valaminek a hiányát érzékelnénk, ami csak lassan tudatosul: miért is nem olyan sokszínű ez a tömeg, mint a párizsi utcákon... Az ember tudatalattija az élménymozzaikokból egymással össze nem illő részleteket rakosgat egymás mellé, míg azok újra valamiféle képpé nem állnak össze.

Közben újra megszólal a zene. Kellemes sanzon, aztán keringő, de ez a zene mintha már nem is egy légikikötő, hanem egy hajó étterméből szólna, melynek ablakaiból mintha jéghegyek árnyéka vetülne az asztalnál ülő közönségre.

Bereczki Urmas